

Halloween

Dansk

Navn: _____

Klasse: _____

Indholdsfortegnelse

Halloween – del 1 – stumme bogstaver	2
Halloween – del 2 – ordklasser	3
Halloween – del 3 – sammensatte navneord	4
Tillægsord og biord	5 - 6
Gyser	7 - 10
Surprise og suspense	11

Nu skal du arbejde med en tekst om **halloween**. Teksten er delt op i tre dele med hvert sit fokus. I den første del af teksten skal du arbejde med **stumme bogstaver**.

Stumme bogstaver er bogstaver, som man ikke kan høre, fx **h** i *hval* eller **d** i *bord*.

Halloween – del 1

Halloween er en højtide, som fejres **hvert** år den 31. oktober. Den stammer oprindeligt fra USA, men den er **efterhånden** også blevet populær her i Danmark – især **blandt** børn og unge. Man kan **faktisk** sige, at halloween er som fastelavns mørke og mere **uhyggelige** tvilling. Som til fastelavn fejrer man nemlig halloween ved at klæde sig ud og gå **rundt** og ringe på dørene i **nabolaget**.

Halloween er egentlig den sidste aften i oktober, og det er også på denne dag, at mange **hopper** i deres mest uhyggelige udklædning og går ud og **truer** med **ballade**, hvis de ikke får slik. Men **selve** højtiden fejres ofte også i **ugerne** omkring med pynt og græskarudskæring. Måske har du selv prøvet at lave **fantasifulde** græskarlygter med din familie?

Læs ordene markeret med fed højt for dig selv eller din sidekammerat.

Hvilke af ordene har stumme bogstaver?

Skriv ordene i feltet. Skriv også, hvilket bogstav der er stumt.

_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____

Halloween – del 2

Man laver græskarlygter ved at skære den hårde **top** af det store, orange græskar. Så graver man det **klistrede** kød ud med en ske, og derefter **skærer** man små **huller** i græskarret, som **ligner** øjne, næse og mund, måske endda med nogle **frygtindgydende** hugtænder. Til sidst sætter man et lille lys ind i græskarret, så det kan stå og **lyse** op i det mørke efterår. Det er en hyggelig aktivitet, som dog kræver lidt **tålmodighed** og forsigtighed.

Men det **sjoveste** ved halloween er selvfølgelig udklædningen! Mange børn og unge klæder sig ud i vilde og **skræmmende** kostumer. Man kan være en **bloddryppende** vampyr med sort kappe og røde kontaktlinser, en **zombiefodboldspiller** med hullet trøje og grønligt ansigt eller en klassisk heks med spids hat og krum næse. Jo **skumlere**, jo bedre!

Se på ordene markeret med fed, og del dem ind i ordklasser på linjerne herunder. Hvis du er i tvivl, kan du slå ordene op i en ordbog.

Navneord:

Udsagnsord:

Tillægsord:

Sammensatte navneord

Et sammensat ord er et ord, der er sat sammen af to eller flere ord, fx **fodbold**, der er sat sammen af **fod** og **bold**.

Man kan lave alle mulige ord på dansk ved at sætte ord sammen - og de kan nærmest være lige så lange, som man har lyst til. Fx kan man godt sige **fodboldmålmændshandske**.

Når man laver sit eget ord ved at sætte to eller flere ord sammen, så står det vigtigste ord altid til sidst. Hvis du fx laver ordet **græskarkurv**, så er det ordet "kurv", der er det vigtigste. Fordi **græskarkurv** bliver sat sammen af to ord, som vi allerede kender, så forstår vi godt, hvad det betyder, selvom ordet ikke findes i ordbogen.

Nu skal du læse den sidste del af halloweenteksten. Sæt derefter ring om alle sammensatte navneord i teksten.

Halloween – del 3

Når mørket falder på, går man ud i små flokke og banker på dørene i nabolaget. Så råber man "slik eller ballade!" med sin mest uhyggelige stemme, og hvis folk ikke vil risikere, at man laver ballade, så giver de en håndfuld farvestrålende slik, sure vingummier eller måske endda en lille chokoladebar. Det føles som en skattejagt i mørket – bare med slik i stedet for guld.

Halloween handler altså om gys, grin og godter. Måske pynter du op med edderkopper og spindelvæv i dit hus, måske sætter du din favoritgyser på tv'et, eller måske nyder du bare en hyggestund indenfor i efterårsmørket med stearinlys og godter. Uanset om du elsker mystik, mørke eller bare masser af slik, kan halloween være en højtid for dig!

Find på 6 helt nye sammensatte ord, som passer til temaet halloween. Skriv dem på linjerne herunder, og husk at skrive dem i ét ord.

Tillægsord og biord

Uhyggen er en vigtig del af halloween. Når man taler og skriver, kan man skabe uhygge ved at bruge **tillægsord** og **biord**.

Tillægsord (adjektiver) er ord, der fortæller noget om bl.a. personer, dyr og ting (dvs. navneord eller navne), fx en **uhyggelig** film et **stort** hus.

Nogle tillægsord kan blive til **biord** (adverbier). **Biord** dannet af tillægsord kan bl.a. fortælle noget om udsagnsord. fx at løbe **hurtigt**.

Se, hvor stor en forskel **tillægsord** og **biord** gør for stemningen:

1. Vinden peb **skingert** i den **mørke** nat, og **lille** Ida svøbte sig **langsomt** ind i sit **varme** halstørklæde.
2. Det blæste. Ida syntes, det var **koldt**.

I den første sætning er der **3 tillægsord** og **2 biord**.

I den anden sætning er der kun **1 tillægsord**.

Det er tydeligt, at den første sætning er den, hvor du bedst kan leve dig ind i fortællingen.

Er ordet markeret med fed et tillægsord eller biord? Skriv dit svar på linjen.

Huskeregul: **Tillægsord** beskriver navneord:
Biord beskriver udsagnsord:

en **uhyggelig** film (film = navneord)
at løbe **hurtigt** (løbe = udsagnsord).

1. Dukken havde et **hjerteskræende** blik.

tillægsord

2. Hun kiggede **hjerteskræende** på dukken.

3. Den tomme vugge gængede **langsomt** af sig selv.

4. Den **tomme** vugge gængede langsomt af sig selv.

5. Hendes **intense** øjne kiggede på mig.

6. Hendes øjne kiggede **intense** på mig.

7. En **hurtig** skygge gled forbi vinduet.

8. En skygge gled **hurtigt** forbi vinduet.

Skriv 10 tillægsord/biord, som du ville kunne bruge til at skrive en gyser.

1. _____ uhyggelig _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____

6. _____
7. _____
8. _____
9. _____
10. _____

Tilføj nogle af dine uhyggelige tillægsord/biord til sætningerne herunder.
Du må gerne skrive sætningerne lidt om.

1. Det er nat.

2. En pige vågner, fordi hun hører en lyd.

3. Hun lister ud af værelset for at undersøge lyden.

4. Lyset fra månen kaster skygger ind ad vinduet.

5. Nogle af skyggerne ligner mennesker.

Gyser

En genre, som passer perfekt til halloween, er **gysergenren**. En gyser er en historie, som skræmmer og ofte også forskrækker læseren.

Hovedpersonerne i en gyser er tit helt almindelige mennesker, som angribes af "det onde" eller noget uhyggeligt. Når vi kan leve os ind i historien, bliver det endnu mere uhyggeligt, fordi vi forestiller os, at det kunne have været os selv.

Det onde og uhyggelige i en gyser kan enten være noget virkeligt (dvs. noget, som faktisk godt kunne ske i virkeligheden) eller noget overnaturligt.

En god gyser har

- en **fængende start**, som giver læseren en fornemmelse af, at der er noget uhyggeligt i vente, og som giver læseren lyst til at høre resten af historien.
- en **midte, som skræmmer læseren**, fordi der sker noget uhyggeligt og uventet.
- en **lukket slutning, der gør læseren lettet**, fordi det uhyggelige er overstået.

ELLER

- en **åben slutning**, hvor fortællingen slutter brat (og ofte med noget uhyggeligt), og man selv **må forestille sig, hvad der videre sker**.

Nu skal du læse en gyserhistorie. Derefter skal du løse nogle opgaver. De markerede ord skal du bruge senere.

Gustavs mor arbejdede tit til sent om aftenen – så sent, at hun sjældent var hjemme, når han skulle i seng. Det var heldigvis ikke noget problem, for Gustav var gammel nok til selv at gå i seng og havde gjort det masser af gange. Hans mor havde instrueret ham i aftenrutinen, så han vidste præcis, hvad han skulle.

Selvom det ikke var en del af instrukserne, gik han altid lige en ekstra runde for at tjekke, om alle dørene var låst, også den nede i kælderen, hvor han egentlig ikke måtte være. Han lod også tit noget lys være tændt. Ikke, fordi han var **bange**, selvfølgelig ikke. Det var bare en vane. Men måske en **barnlig** vane?

Denne aften havde Gustav besluttet sig for at lade alt lyset være slukket. Der var jo ingen grund til at have det tændt. Han lå **trygt** og godt i sin seng i et aflåst hus, og hans mor var sikkert allerede på vej hjemad. Men der var nu godt nok **mørkt** uden lyset i gangen, **mørkere** end Gustav havde forventet. Og det virkede også mere **stille**. Så stille, at han kunne høre de gamle gulvbrædder knirke. Det lød næsten, som om en eller anden listede rundt i huset – som om vedkommende var på vej hen ad den **mørke** gang i retning af Gustavs værelse. Gustavs hjerte hamrede i hans bryst, mens han stirrede **blindt** ud i det **mørke** værelse. Han kunne mærke, at han ikke var alene. Døren knagede **sagte**, åbnede sig langsomt. Så var det, som om mørket blev endnu mere gennemtrængende.

Han mærkede en hånd på sin skulder. Den virkede **beroligende**, og han kiggede op for at se sin mor. Han åndede **lettet** op, hvorefter hun grinte lidt og aede hans kind, idet hun sagde: "Hej skat". Han nåede ikke at svare, inden han hørte hoveddøren blive låst op, og hans mors stemme sige: "Gustav? Er du stadig vågen? Du skal altså huske at låse døren." Undrende kiggede han op på sin mor. Det var ikke moren, der kiggede tilbage.

Herunder står nogle sætninger fra gyseren.

Er ordet markeret med fed et tillægsord eller biord? Skriv dit svar på linjen.

Huskeregul: **Tillægsord** beskriver navneord:

Biord beskriver udsagnsord:

en **uhyggelig** film (film = navneord)

at løbe **hurtigt** (løbe = udsagnsord).

1. Ikke, fordi han var **bange**, selvfølgelig ikke.

2. Men måske en **barnlig** vane?

3. Han lå **trygt** og godt i sin seng i et aflåst hus ...

4. ... vedkommende var på vej hen ad den **mørke** gang ...

5. ... mens han stirrede **blindt** ud i det mørke værelse.

6. Døren knagede **sagte** ...

Nu skal du svare på nogle spørgsmål om gyseren på forrige side.

Snak evt. med din sidekammerat om spørgsmålene, før du skriver et svar.

1. Gyseren starter med tillægsord som **bange** og **barnlig**. Hvilken stemning skaber det?

2. Der står, at Gustav ligger **trygt** i sin seng, hvorefter tillægsordene **mørke** og **stille** er brugt. Passer det, at han ligger **trygt**? Hvorfor/hvorfor ikke?

Nu skal du svare på nogle spørgsmål om gyseren.

Snak evt. med din sidekammerat om spørgsmålene, før du skriver et svar.

3. Tillægsordet **mørk** bliver brugt mange gange. Hvilken effekt har det?

4. Har gyseren en åben eller lukket slutning? Hvilken effekt har denne slutning?

Surprise og suspense

Nogle af de virkemidler, som er med til at skabe spænding, er *surprise* og *suspense*:

Surprise er noget overraskende og pludseligt, som skaber en chokeffekt. Det kan fx være en morder, der pludselig dukker op i mørket.

Suspense er spænding, der langsomt opbygges, når læseren får mere viden end personen i historien. Det kan fx være, at man som læser ved, at hovedpersonen langsomt nærmer sig morderen, uden at personen selv ved det.

Svar på spørgsmålet om gyseren.

Snak evt. med din sidekammerat om spørgsmålene, før du skriver et svar.

5. Biordene **beroligende** og **lettet**, som bliver brugt til sidst, er med til at skabe den surprise, som man kan se til sidst i gyseren. Hvorfor er de det?
